

Finansutskottets yttrande 2020/21:FiU1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 25 mars att ge övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att senast den 27 april yttra sig över regeringens skrivelse 2020/21:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 och eventuella följdmotioner i ärendet i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör finansutskottets ämnesområden och över motionerna 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 2, 16, 17 och 40, 2020/21:3925 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 5 och 2020/21:3910 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Utskottet anser att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandena och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (M, SD, C, V).

Utskottets överväganden

Bakgrund

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2020, i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. Skrivelsen inleds med en beskrivning av den övergripande utvecklingen i EU.

Frågor som rör finansutskottets ämnesområden finns framför allt under följande avsnitt.

- EU:s fleråriga budgetram 2021–2027
- Den europeiska terminen
- Ekonomi och finans
- Finansmarknaden
- EU:s budget
- Skydd av EU:s finansiella intressen
- Statistik

I bilaga 3 redogörs för beslut i rådet under 2020 där Sverige röstat nej eller lagt ner sin röst. Här redogörs för att Sverige röstade nej till förslaget om en EU-gemensam grön taxonomi, och lade ner sin röst i fråga om ansvarsfrihet för kommissionens genomförande av EU:s budget 2018, samt i fråga om en anslagsöverföring inom EU:s budget 2020.

EU:s fleråriga budgetram 2021–2027

Skrivelsen

Regeringen konstaterar i beskrivningen av den övergripande utvecklingen i EU att en fråga som stod i fokus var förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2021–2027. Kommissionen presenterade sitt förslag till en flerårig budgetram för åren 2021–2027 i maj 2018. Den totala utgiftsvolymen uppgick till 1,11 procent av EU:s samlade BNI (exkl. instrument utanför ramen). Europeiska rådet nådde den 17–21 juli en politisk uppgörelse om nästa fleråriga budgetram, systemet för egna medel, en villkorlighetsordning till skydd för EU:s budget (rättskonditionalitet) samt om ett europeiskt återhämtningsinstrument. Regeringen konstaterar att de medel som genom överenskommelsen sammanlagt ställs till förfogande uppgick till över 1 800 miljarder euro 2021–2027 i 2018 års priser.

Därefter presenterade ordförandeskapet reviderade förslag för de rättsakter som har koppling till EU:s budgetram. Av dessa förhandlades det om förordningen om den fleråriga budgetramen, villkorlighetsförordningen om skydd för unionens budget och det interinstitutionella avtalet med

Europaparlamentet. En överenskommelse nåddes den 10 november. Förhandlingarna med Europaparlamentet resulterade i några förändringar av uppgörelsen om den fleråriga budgetramen. Framför allt tillfördes 12,5 miljarder euro till en rad s.k. flaggskeppsprogram, t.ex. forsknings- och innovationsprogrammet Horisont Europa. Därutöver förändrades villkorlighetsförordningen om skydd för unionens budget i positiv riktning som möjliggör ett effektivt genomförande och det tillkom även mer ambitiösa skrivningar om klimat och miljö. Man kom också överens om en färdplan för att föreslå nya egna medel. Regeringen konstaterar att färdplanen inte innebär något åtagande om att anta nya egna medel. Mer information om färdplanen finns nedan.

Vid Europeiska rådets möte i december bekräftades slutligen paketet för den fleråriga budgetramen, och det formella beslutet fattades av rådet den 17 december, efter att även Europaparlamentet godkänt rättsakterna. Under 2021 väntas medlemsstaterna ratificera systemet för egna medel i de nationella parlamenten.

Slutsatserna från Europeiska rådets möte i juli genomförs också genom närmare 50 rättsakter som styr EU:s sektorsprogram, dvs. innehållet i politiken. Innehållet redovisas under respektive sakområde i skrivelsen. Regeringen konstaterar att den har agerat i enlighet med de målsättningar som stämts av med riksdagen inför förhandlingarna om budgetramen och redogör i skrivelsen för några av de mest centrala delarna av uppgörelsen.

I skrivelsen redogör regeringen även för överenskommelsen om systemet för egna medel¹. Vid Europeiska rådets möte i juli 2020 kom stats- och regeringscheferna bl.a. överens om att i systemet för EU:s egna medel införa en ny avgiftskomponent baserad på vikten av icke-materialåtervunna plastförpackningar i varje medlemsstat. Europeiska rådet uppmanade även kommissionen att under den kommande ramperioden lägga fram förslag på nya egna medel baserade på en gränsjusteringsmekanism för koldioxidutsläpp och en digital avgift. Kommissionen uppmanades även att överväga att föreslå en utvidgning av systemet för utsläppshandel, däribland till sektorerna sjö- och luftfart och att detta skulle omvandlas till en ny bas för egna medel, samt att överväga förslag på ytterligare nya egna medel baserade på en avgift för finansiella transaktioner eller en gemensam konsoliderad bolagsskattebas. Regeringen anför vidare att slutsatserna från Europeiska rådets möte om systemet för egna medel kodifieras i EU:s beslut om egna medel och stödjande rättsakter.

Regeringen konstaterar att förhandlingarna med Europaparlamentet resulterade i ett kompromisspaket. Enligt kompromissen efterlevs och kodifieras slutsatserna från Europeiska rådets möte med tillägget att kommissionen åtar sig att lägga fram förslag om ett utvidgat system för utsläppshandel, digital avgift och en gränsjusteringsmekanism för koldioxidutsläpp senast i juni 2021, och att lägga fram ett förslag om en avgift

¹ I skrivelsen redogörs för systemet för egna medel under avsnittet om EU:s budget.

baserad på finansiella transaktioner senast 2024. Rådet åtog sig att diskutera förslagen inom ett år efter att de lagts fram.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 2 anför motionärerna att förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2021–2027 resulterade i en höjd EU-budget, höjd medlemsavgift och en omfattande återhämtningsfond som kommer att skuldsätta framtida generationer. Enligt motionärerna arbetade Sverigedemokraterna för att budgeten skulle gå i motsatt riktning och att Sverige skulle verka för att få stå utanför återhämtningspaketet. Motionärerna anser även att kommissionen i takt med att fler uppgifter har tillkommit för EU allt oftare diskuterat beskattning utöver medlemsavgifterna för att täcka finansiering av de ökade kostnader som fler uppgifter medför. Motionärerna vill vända utvecklingen emot alltmer skattefinansiering av EU (yrkande 17).

I kommittémotion 2020/21:3925 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 5 konstaterar motionärerna att en ny intäktskomponent i systemet för egna medel införs. För motionärerna är det en central fråga i EU-samarbetet att medlemsstaterna har beskattningsrätten. När möjligheten till att införa nya medel utvidgas ser motionärerna en risk för en glidning i den nationella suveräniteten för beskattning. Motionärerna anser att regeringen måste agera tydligt för att förhindra ytterligare steg i denna riktning.

Håkan Svenneling m.fl. (V) anser i kommittémotion 2020/21:3910 yrkande 2 att regeringen ska fortsätta att verka för en minskning av EU:s budget och börja driva på för en klimatomställning i stället för militarisering och gränsbevakning. Motionärerna anser vidare att regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget (yrkande 3). Motionärerna vill att EU inför en budget som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader mellan könen i fråga om inkomst, levnadsvillkor m.m., och förbättrar kvinnors villkor.

Behandling i utskottet

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat EU:s fleråriga budgetram 2021–2027. I juni 2018 överlade utskottet med statssekreterarna Hans Dahlgren, Max Elger och Leif Jacobsson om den fleråriga budgetramen för 2021–2027 och förslaget till beslut om egna medel. Ytterligare överläggningar hölls i april, oktober och december 2019 med statssekreterarna Paula Carvalho Olovsson och Max Elger. I juni 2020 överlade utskottet med finansminister Magdalena Andersson om återhämtningsinstrumentet för EU och senare samma månad överlade utskottet med statssekreterare Max Elger om faciliteten för återhämtningsinstrumentet och resiliens. Utskottet har fått information om läget i förhandlingarna och den fortsatta processen vid ett flertal tillfällen, senast i februari 2021 av statssekreterare Max Elger.

Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag till beslut om egna medel i juni 2018 och det reviderade förslaget i juni 2020. Utskottet ansåg att båda förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till ordföranden i Europaparlamentet, rådet respektive kommissionen. Riksdagen biföll utskottets förslag (utl. 2017/18:FiU51, rskr. 2017/18:445, utl. 2019/20:FiU63, rskr. 2019/20:367).

Utskottet behandlade regeringens proposition 2020/21:87 Godkännande av rådets beslut om systemet för EU:s egna medel för perioden 2021 och framåt i mars 2021 och tillstyrkte regeringen förslag om att godkänna rådets beslut. Riksdagen godkände beslutet den 24 mars 2021 (bet. 2020/21:FiU35, rskr., 2020/21:232).

Den europeiska terminen

Skrivelsen

Den tionde europeiska planeringsterminen inleddes med att kommissionen i december 2019 presenterade sin årliga hållbara tillväxtstrategi med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU. I februari 2020 publicerade kommissionen landrapporter med fördjupade analyser över medlemsstaternas ekonomier. Som en del av terminen ska medlemsstaterna i april varje år även överlämna nationella reform- och konvergensprogram där de redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. Programmen för Sverige överlämnades i april.

I maj presenterade kommissionen förslag till landsspecifika rekommendationer till medlemsstaterna. Rekommendationerna identifierar normalt sett de huvudsakliga utmaningar som kommissionen anser att medlemsstaterna borde prioritera för de kommande 12–18 månaderna för att leva upp till målsättningarna i Europa 2020-strategin, stabilitets- och tillväxtpakten och det makroekonomiska obalansförfarandet. Denna gång var rekommendationerna anpassade för att reflektera medlemsstaternas hantering av konsekvenserna av covid-19-pandemin. Alla medlemsstater fick en kortsiktig och en lång/medellångsiktig rekommendation för att hantera de akuta konsekvenserna av pandemin och för att främja återhämtningen. Terminen avslutades med att Europeiska rådet i juni ställde sig bakom rekommendationerna, som sedan i juli formellt antogs av rådet.

Rekommendationerna är inte rättsligt bindande. Rådet antog tre landsspecifika rekommendationer till Sverige:

- Att i enlighet med den allmänna undantagsklausulen vidta alla nödvändiga åtgärder för att effektivt hantera pandemin, hålla igång ekonomin och stödja den påföljande återhämtningen. Och att, när de ekonomiska förhållandena tillåter, driva en finanspolitik som syftar till att nå en välgenomtänkt offentligfinansiell ställning på medellång sikt och säkerställa en hållbar skuldsättning, samtidigt som investeringarna stärks,

samt att säkerställa hälso- och sjukvårdssystemets resiliens, däribland genom tillräcklig tillgång till kritiska medicinska produkter, infrastruktur och personal.

- Att främja innovation och stödja utbildning och färdighetsutveckling, att tidigarelägga mogna offentliga investeringsprojekt och främja privata investeringar för att stödja den ekonomiska återhämtningen och att inrikta investeringarna på den gröna och digitala omställningen, särskilt ren och effektiv produktion och användning av energi, högteknologiska och innovativa branscher, 5G-nät och hållbara transporter.
- Att effektivisera penningtvättstillsynen och tillämpa regelverket mot penningtvätt effektivt.

Behandling i utskottet

I april 2020 informerade statssekreterarna Max Elger och Paula Carvalho Olovsson utskottet om Sveriges nationella reform- respektive konvergensprogram. De landsspecifika rekommendationerna till Sverige behandlades först i betänkande 2019/20:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och sedan i betänkande 2020/21:FiU1 Statens budget 2021 – rambeslutet.

Ekonomi och finans

Ekonomisk styrning och samordning

Skrivelsen

Enligt förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom den europeiska planeringsterminen genomförde kommissionen djupgranskningar av medlemsstaternas ekonomier. Dessa publicerades i kommissionens landrapporter i februari. Inga medlemsstater fick rekommendationer som var direkt inriktade på att korrigera de makroekonomiska obalanserna eftersom årets rekommendationer lades om mot behovet av att hantera covid-19-pandemin och understödja den ekonomiska återhämtningen. Regeringen konstaterar att det för Sverige noterades i en beaktandesats i rådets rekommendation att obalanser relaterade till hushållens skuldsättning och bostadspriserna kvarstod och kräver fortsatt övervakning.

I februari presenterade kommissionen ett meddelande om en översyn av den ekonomiska styrningen i EU. I meddelandet analyserar kommissionen tillämpningen av det s.k. sexpaket och tvåpaket, två lagstiftningspaket som trädde i kraft 2011 respektive 2013. Syftet är att inleda en diskussion om hur den finanspolitiska övervakningen fungerar och hur den kan effektiviseras. Meddelandet diskuterades i rådet i februari. På basis av ett offentligt samråd med berörda parter avsåg kommissionen att reflektera över möjliga framtida steg fram till slutet av 2020. Arbetet påverkades dock av covid-19-pandemin

och kommissionen anförde att arbetet i stället skulle återupptas när den omedelbara krisfasen passerat.

I mars presenterade kommissionen ett meddelande om att de villkor som satts upp för att aktivera en undantagsklausul i stabilitets- och tillväxtpakten var uppfyllda. Aktiveringen av undantagsklausulen gör det möjligt för medlemsstaterna att vid en krissituation som orsakats av en allvarlig konjunkturedgång avvika från de budgetkrav som normalt ställs upp i EU:s finanspolitiska ramverk. Syftet med aktiveringen var att ge medlemsstaterna utrymme att vidta finanspolitiska åtgärder för att hantera den ekonomiska nedgång som covid-19-pandemin orsakat. Rådet ställde sig bakom aktiveringen i mars.

Enligt stabilitets- och tillväxtpakten ska medlemsstaterna undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser. Medlemsstater med alltför stora underskott eller alltför hög skuldkvot kan bli föremål för ett underskottsförfarande. I april antog rådet en rekommendation till Rumänien om att korrigera sitt underskott. I november lämnade kommissionen ett meddelande om den finanspolitiska situationen i Rumänien men mot bakgrund av aktiveringen av undantagsklausulen lämnades inget förslag till rekommendation.

I maj lade kommissionen fram ett förslag till förordning om att inrätta ett återhämtningsinstrument för att stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin. För att finansiera förslaget föreslogs att kommissionen skulle bemyndigas att låna upp medel på kapitalmarknaderna till ett belopp om högst 750 miljarder euro. För att möjliggöra upplåningen föreslogs att taket för egna medel höjs temporärt fram till 2058, för att på så sätt skapa ett garantiutrymme för upplåningen. Av instrumentets totala volym föreslogs merparten finansiera en facilitet för återhämtning och resiliens, RRF (se nedan). Förslaget behandlades på Europeiska rådets möte den 17–21 juli som en del av det bredare paketet om den fleråriga budgetramen. Jämfört med kommissionens förslag ändrades framförallt fördelningen av medel till olika program och fördelningen mellan lån och bidrag. Tidsramen för stödet förkortades till slutet av 2023. Rådet ställde sig bakom ordförandeskapets förslag till förordning i november. I december antog rådet slutligen förordningen om ett inrättande av återhämtningsinstrumentet.

Förslaget om att inrätta en facilitet för återhämtning och resiliens lades fram av kommissionen i maj 2020. Enligt förslaget skulle faciliteten stödja sammanhållning, lindra covid-19-pandemins konsekvenser och stödja en grön och digital omställning. Överenskommelsen vid Europeiska rådets möte i juli innebar att faciliteten ökade i storlek (framförallt lånedelen), användningsperioden kortades och fördelningsnyckeln fick en närmare koppling till krisen. Storleken på faciliteten fastställdes till 672,5 miljarder euro varav 312,5 miljarder euro avsätts för bidrag och 360 miljarder euro för lån. Åtagandena ska göras under åren 2021–2023, och 70 procent av bidragen ska betalas ut under de två första åren. Fördelningsnyckeln för perioden 2021–2022 tar hänsyn till befolkningsstorlek och BNP per capita 2019 samt

arbetslöshet för 2015–2019. För 2023 ska hänsyn också tas till hur stor minskning av BNP som medlemsstaterna har haft 2020 och 2021. Regeringen konstaterar att rådet har en tydlig roll i styrningen av RRF när det gäller beslut om länders återhämtningsplaner och delutbetalningar. Efter förhandlingar i triloger nåddes en preliminär överenskommelse med Europaparlamentet i december.

I april presenterade kommissionen ett förslag om ett europeiskt instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation till följd av covid-19-pandemin, SURE. Syftet är att tillhandahålla lån till medlemsstater som har fått eller väntas få kraftigt ökade offentliga utgifter till följd av åtgärder kopplade till korttidsarbete och liknande åtgärder för att hantera ekonomiska och sociala effekter kopplade till pandemin. Instrumentets storlek uppgår till 100 miljarder euro och garanteras av EU-budgeten och garantier från medlemsstaterna på totalt 25 miljarder euro, fördelat utifrån BNI. Sveriges andel uppgår till ca 0,85 miljarder euro. Rådet antog förordningen i maj, med några ändringar jämfört med kommissionens förslag. Bland annat sattes ett slutdatum för instrumentets tillgänglighet till den 31 december 2022 och det tydliggjordes att EU:s budget ska användas i första hand vid utebliven betalning. Instrumentet trädde i kraft i september 2020. Hittills har tio medlemsstater beviljats lån.

Behandling i utskottet

Information om kommissionens meddelande om översynen av den ekonomiska styrningen i EU lämnades i april av finansminister Magdalena Andersson. I april lämnade finansministern även information om flexibilitet inom stabilitets- och tillväxtpakten.

Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget om att inrätta faciliteten för återhämtning och resiliens i juni 2020. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. I juni 2020 överlade utskottet med finansminister Magdalena Andersson om återhämtningsinstrumentet för EU och senare samma månad överlade utskottet med statssekreterare Max Elger om RRF. Utskottet har vid ett flertal tillfällen fått information om faciliteten, senast den 6 april 2021 av finansminister Magdalena Andersson.

Utskottet överlade om SURE med finansminister Magdalena Andersson i april. Information har lämnats till utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i oktober 2020 av finansminister Magdalena Andersson. Riksdagen godkände Sveriges deltagande i SURE den 17 juni (prop. 2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:351–353).

Kompletterande information

Förordningen om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens godkändes i februari 2021 ((EU) 2021/241).

Ekonomiska och monetära unionen

Skrivelsen

Arbetet med att reformera den ekonomiska och monetära unionen (EMU) fortsatte under året. I december 2019 träffades en överenskommelse om reformer av Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). Bland annat ingick frågan om formerna för ett eventuellt tidigt införande av en finansiell säkerhetsmekanism knuten till den gemensamma resolutionsfonden inom bankunionen. På grund av covid-19-pandemin pausades arbetet tillfälligt men det återupptogs igen under hösten. I november kom eurogruppen i inkluderande format bl.a. överens om att den finansiella säkerhetsmekanismen ska införas tidigare. Det baserades på bedömningen att riskerna i banksystemen i bankunionen minskat tillräckligt mycket. De mellanstatliga avtalen om ESM och resolutionsfonden ska enligt planerna ratificeras under 2021. Sverige är inte en part i avtalen, men regeringen anför att ESM-fördraget innehåller en del regler som är viktiga för likvärdig behandling om Sverige senare skulle välja att delta i bankunionen.

Enligt regeringen har ett betydande förslag inom EMU-fördjupningen varit ett budgetinstrument för euroområdet och de medlemsstater som ingår i ERM, samt ett anknyttande förslag om ett reformstödsprogram. Kommissionen drog tillbaka förslagen med anledning av förslaget om att inrätta en facilitet för återhämtning och resiliens.

I april beslutades om en ny kreditlina från ESM för euroländerna för att ge krisstöd under pandemin. Kreditlinan är tillgänglig t.o.m. 2022 och euroländerna kan låna upp till 2 procent av BNP. Regeringen konstaterar att om alla euroländerna skulle få detta stöd skulle det uppgå till ca 240 miljarder euro. Kreditlinan har enligt regeringen mycket lätta villkor. Vid slutet av 2020 hade inget land ansökt om kreditlinan.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade senast om fördjupningen av EMU med finansminister Magdalena Andersson i april 2018. Information har lämnats till utskottet vid ett flertal tillfällen, senast av statssekreterare Max Elger i oktober 2019.

I januari 2018 subsidiaritetsprövade utskottet förslaget om att inrätta ett reformstödsprogram. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om reformstödsprogrammet i oktober 2019.

I april 2020 informerade finansminister Magdalena Andersson utskottet om den nya kreditlinan från ESM för euroländerna.

InvestEU

Skrivelsen

I maj presenterade kommissionen ett förslag om en revidering av InvestEU-förordningen som bl.a. innebär ett särskilt investeringsfönster för strategiska investeringar och en väsentlig volymökning. Som en del av den bredare överenskommelsen vid Europeiska rådets möte i juli 2020 kom stats- och regeringscheferna överens om att minska volymen i förhållande till kommissionens förslag. Efter förhandlingar i triloger under hösten nåddes en preliminär överenskommelse med Europaparlamentet i december. InvestEU finansieras via den fleråriga budgetramen, återhämtningsinstrumentet och återflöden.

Europeiska investeringsfonden (EIF) presenterade under hösten ett förslag till kapitalökning i EIF, som bl.a. motiverades utifrån fondens roll som genomförandepartner för InvestEU-programmet. Rådet antog i december ett beslut om att ge kommissionen bemyndigande att rösta för kapitalökningen.

Behandling i utskottet

Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag till revidering av InvestEU-förordningen i juni 2020. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om förslaget i juni 2020. Information om förslaget lämnades till utskottet av finansminister Magdalena Andersson i oktober 2020.

Kompletterande information

InvestEU-förordningen godkändes i mars 2021 ((EU) 2021/523). Förordningen tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2021.

Solvensinstrument

Skrivelsen

I maj presenterade kommissionen ett förslag om att inrätta ett nytt instrument för solvensstöd inom Europeiska fonden för strategiska investeringar. Förslaget ingick inte i den bredare överenskommelsen vid Europeiska rådets möte i juli 2020. Regeringen konstaterar att förslaget därmed inte har behandlats vidare.

Behandling i utskottet

Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag om att inrätta ett nytt instrument för solvensstöd i juni 2020. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om förslaget i juni 2020.

Garantifond i Europeiska investeringsbanken

Skrivelsen

I mars lade Europeiska investeringsbanken (EIB) fram ett förslag om att upprätta en garantifond på 25 miljarder euro med målet att mobilisera upp till 200 miljarder euro i stöd till framför allt små och medelstora företag som hamnat i ekonomiska svårigheter till följd av covid-19-pandemin. Det formella beslutet om fondens utformning togs i EIB:s styrelse i maj och det beslutades även att EIB skulle fördela och förvalta garantin så att de förväntade förlusterna skulle vara 20 procent. Fondens verksamhet inleddes i juli och alla medlemsstater förutom Estland, Lettland, Tjeckien och Ungern har gått med.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med finansminister Magdalena Andersson om deltagande i garantifonden i april 2020. Finansministern lämnade också information om förslaget till utskottet i april. Riksdagen godkände Sveriges deltagande i garantifonden den 17 juni (prop. 2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:351–353).

Kapitalhöjning i Europeiska investeringsbanken

Skrivelsen

I slutsatserna från Europeiska rådets möte i juli 2020 uppmanades EIB:s guvernörer att se över bankens kapitalsituation och att före utgången av 2020 enhälligt besluta om storlek och form för en eventuell kapitalhöjning. I början av november presenterade EIB ett förslag till kapitalhöjning med målsättningen att besluta om en eventuell höjning vid EIB:s årsmöte i juni 2021.

Kompletterande information

Efter att frågan diskuterades i EIB:s styrelse i november har EIB beslutat att inte gå vidare med förslaget.

Investeringsplan inom den gröna given

Skrivelsen

I januari presenterade kommissionen ett meddelande om investeringsplanen inom den gröna given. I meddelandet lämnas en färdplan för att möjliggöra investeringar så att den europeiska gröna given ska bli verklighet. I maj presenterade kommissionen ett förslag till lånefacilitet för den offentliga sektorn inom mekanismen för rättvis omställning. Enligt förslaget ska EU-budgeten tillhandahålla ca 1,5 miljarder euro för att subventionera utlåning till offentliga investeringar som gynnar de regioner som påverkas negativt av den gröna omställningen.

Behandling i utskottet

I mars 2020 yttrade sig utskottet till miljö- och jordbruksutskottet över kommissionens meddelande om en grön europeisk giv i de delar som rörde utskottets ämnesområde (yttr. 2019/20:FiU1y). I juni 2020 överlade utskottet med statssekreterare Max Elger om investeringsplanen inom den gröna given samt lagstiftningsförslag om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning.

Kompletterande information

Trilogförhandlingar om förslaget till lånefacilitet för den offentliga sektorn inom mekanismen för rättvis omställning inleddes i början av 2021 och väntas avslutas under våren.

EU i G20 på det finansiella och ekonomiska området

Skrivelsen

Covid-19-pandemin var en central del av arbetet i G20 under året. Bland de åtgärder som regeringen tar upp nämns att G20 tillsammans med Parisklubben beslutade om att ge skulduppskov till låginkomstländer under 2020. Initiativet motiverades av likviditetsbehovet i dessa länder till följd av pandemin, och behovet av att frigöra tid för IMF och Världsbanken att genomföra nödvändiga behovs- och skuldållbarhetsanalyser. Vidare antog G20 och Parisklubben även ett ramverk med principer för genomförandet av potentiella skuldlättnader i framtiden på grund av ohållbara skuldsituationer i vissa låginkomstländer. EU har bl.a. verkat för att G20 ska stötta globalt samarbete under pandemin och även välkomnat skulduppskovet och ramverket för skuldlättnader.

Finansiellt stabilitetsstöd

Skrivelsen

Grekland är föremål för förstärkt övervakning av sina reformåtaganden gentemot eurogruppen. Övervakningen genomförs kvartalsvis av kommissionen i samarbete med ECB, ESM och IMF. Om åtagandena genomförs kan eurogruppen bevilja Grekland vissa skuldlättnadsåtgärder. Under 2020 beviljades lättnader på ca 1,5 miljarder euro. Kommissionen har även övervakat Cypern, Irland, Spanien och Portugals återbetalningsförmåga. Övervakningen pågår till dess att länderna betalat tillbaka minst 75 procent av sina lån från de stödfaciliteter som EU och euroländerna inrättat (EFSM respektive EFSF/ESM). Regeringen konstaterar att kommissionen bedömer att ländernas återbetalningsförmåga är god.

Den 25 maj antog rådet och Europaparlamentet kommissionens förslag om makrofinansiellt stöd på 3 miljarder euro till tio länder i EU:s närhet. Lånen ges mot bakgrund av att länderna fått betalningsbalanssvårigheter till följd av

covid-19-pandemin. Enligt villkoren för lånen ska länderna genomföra ekonomiska reformer och vidta stabiliseringspolitiska åtgärder. Enligt regeringen är villkoren mindre omfattande än normalt för att låneprogrammen ska kunna genomföras på kortare tid.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 16 är motionärerna kritiska till EU:s makrofinansiella stöd till länder som inte är medlemmar i EU. Motionärerna anser att kommande utbetalningar till utomstående länder ska ställas in och medlen återföras till EU:s medlemsländer. Motionärerna vill även framhålla vikten av att i framtiden låta medlemsländerna enskilt bestämma om de är beredda att erbjuda lån och stöd till krisande ekonomier.

Behandling i utskottet

I maj 2020 informerade finansminister Magdalena Andersson utskottet om förslaget till makrofinansiellt stöd.

Finansmarknaden

Bankmarknaden

Skrivelsen

I maj 2019 antogs ändringar av tillsynsförordningen, kapitaltäckningsdirektivet och krishanteringsdirektivet, det s.k. bankpaketet. Ändringarna är en del av de riskreducerande åtgärderna inom bankunionen. I oktober 2020 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om att genomföra ändringarna i EU-regelverket om kapitaltäckning i svensk rätt (prop. 2020/21:36). Lagändringarna trädde i huvudsak i kraft den 29 december 2020.

Förhandlingarna om att inrätta ett europeiskt insättningsgarantisystem inom ramen för bankunionen har pågått sedan 2016, liksom förhandlingarna om en gemensam finansiell säkerhetsmekanism för att säkra den gemensamma resolutionsfonden. Som beskrivits ovan i avsnittet om EMU nåddes i november 2020 en politisk överenskommelse om att tidigarelägga införandet av säkerhetsmekanismen till 2022 i stället för 2024. Regeringen konstaterar att Sverige inte deltar i bankunionen och därför inte i nuläget berörs av förslagen.

I mars 2018 presenterade kommissionen ett förslag till regelramverk för utgivning av säkerställda obligationer. Rättsakterna, som består av ett nytt direktiv och ändring av tillsynsförordningen, trädde i kraft i januari 2020. Direktivet ska vara genomfört senast i juli 2021.

I maj 2020 presenterade kommissionen en handlingsplan för arbetet med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, och i november antog rådet slutsatser om hur kommande förslag från kommissionen bör se ut.

När det gäller slutförandet av Basel III konstaterar regeringen att kommissionens arbete med att ta fram förslag på hur Baselkommitténs standarder ska genomföras i EU fortsatte under året. På grund av covid-19-pandemin beslutade kommittén att skjuta fram datumet för genomförandet med ett år, till 2023. På EU-nivå prioriterades arbetet med kommissionens förslag till riktade ändringar i kapitaltäckningsregelverket med anledning av pandemin. Kommissionen presenterade i april ett förslag om ändringar i tillsynsförordningen. Syftet var att understödja kreditinstituts fortsatta utlåning och öka deras möjlighet att absorbera förluster orsakade av pandemin, samtidigt som deras motståndskraft upprätthålls.

I september presenterade kommissionen ett meddelande om en EU-strategi för massbetalningar. Enligt regeringen är syftet med strategin bl.a. att öka tillgången till digitala betalningslösningar och lösningar för omedelbara betalningar i hela EU och förbättra förutsättningarna för betalningsmarknader som präglas av innovation och konkurrens.

Behandling i utskottet

Utskottet behandlade ändringarna i regelverket om kapitaltäckning i slutet av 2020 (prop. 2020/21:36, bet. 2020/21:FiU37, rskr. 2020/21:116). Utskottet behandlar under våren 2021 ändringar i regelverket om hantering av finansiella företag i kris (prop. 2020/21:155, bet. 2020/21:FiU33).

Information om bankunionen lämnades senast i november 2018 av finansmarknadsminister Per Bolund.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om kommissionens förslag till regelverk för säkerställda obligationer i april 2018. Finansmarknadsministern lämnade information om förslaget till regelverk i november 2018. Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag i april 2018. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet överlade senast med statssekreterare Ulf Holm om arbetet med bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism i oktober 2020.

När det gäller slutförandet av Basel III överlade utskottet med statssekreterare Ulf Holm i oktober 2020.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om ändringar i kapitaltäckningsregelverket i maj 2020. Information lämnades av statssekreterare Ulf Holm i juni 2020.

I mars 2021 informerade finansmarknadsminister Åsa Lindhagen utskottet om kommissionens meddelande om en strategi för massbetalningar. Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm om strategin i mars 2021.

Värdepappersmarknaden

Skrivelsen

I juni nåddes en politisk överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om förordningen om återhämtning och resolution av centrala motparter.

Vidare presenterade kommissionen i juli ett förslag om ändringar i förordningen om referensvärden, för att undvika problem som kan uppstå på finansmarknaden när referensvärden som t.ex. Libor i Storbritannien upphör. Enligt förslaget ges kommissionen befogenhet att utse ett ersättningsreferensvärde för vissa referensvärden som upphör och att undanta vissa referensvärden från tredjeländer från tillämpningsområdet för förordningen. Efter förhandlingar i rådet och efterföljande triloger nåddes en politisk överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet i slutet av året.

I oktober antog rådet och Europaparlamentet förordningen om europeiska leverantörer av grärotsfinansieringstjänster för företag och om ändring i direktivet om marknader för finansiella instrument. Förordningen ska börja tillämpas i november 2021.

I september presenterade kommissionen en ny handlingsplan för det fortsatta arbetet med kapitalmarknadsunionen. Handlingsplanen aviserar ett antal kommande åtgärder som syftar till att fördjupa och integrera EU:s kapitalmarknader. I december antog rådet slutsatser om handlingsplanen.

En ny strategi för det fortsatta arbetet med digitalisering av finanssektorn presenterades av kommissionen i september. Strategin syftar bl.a. till att göra de finansiella tjänsterna i Europa mer digitala och att stimulera ansvarsfull innovation och konkurrens mellan leverantörer av finansiella tjänster i EU. Inom ramen för strategin presenterade kommissionen ett förslag till förordning om marknader för kryptotillgångar. Syftet med förslaget är att skapa en enhetlig reglering för kryptotillgångar som i dag inte omfattas av EU:s befintliga regelverk för finansmarknaderna. Förhandlingar i rådet pågick under hösten. Kommissionen lade även fram ett förslag till förordning om att inrätta en pilotregim för marknadsinfrastruktur med distribuerad databasteknik. Syftet med förslaget är att aktörer och tillsynsmyndigheter på finansmarknaderna ska kunna testa och lära sig hur användandet av distribuerad databasteknik fungerar i praktiken och hur ett nytt regelverk bäst kan utformas. Arbetet i rådsarbetsgrupp inleddes i september. Ytterligare ett förslag inom ramen för strategin är ett förslag till förordning om digital operativ motståndskraft i den finansiella sektorn. Syftet med förslaget är att stärka finanssektorns motståndskraft mot informations- och kommunikationsrelaterade störningar och hot. Förhandlingar i rådet pågick under hösten.

Som en del i arbetet med att hantera de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin presenterade kommissionen i juli ett antal åtgärder på värdepappersmarknaden. Det handlade om förslag till ändringar i direktivet om marknader för finansiella instrument, prospektförordningen, förordningen

om värdepapperisering och tillsynsförordningen. De föreslagna ändringarna syftar till att främja den ekonomiska återhämtningen genom att underlätta för deltagare på värdepappersmarknaden och underlätta företagens finansiering. En politisk överenskommelse nåddes i slutet av året.

Arbetet med handlingsplanen för hållbar tillväxt har fortsatt under året. Förslaget om en EU-gemensam taxonomi för miljömässigt hållbara investeringar antogs av rådet och Europaparlamentet och trädde i kraft den 12 juli. Rådet röstade om förslaget i april och oktober. Beslutet antogs med kvalificerad majoritet vid båda röstningstillfällena. Sverige röstade nej med anledning av hanteringen av hållbart skogsbruk och det nationella självbestämmandet över skogsfrågor².

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. yrkande 40 anser motionärerna att taxonomin bör ta sikte på övergripande resultat och inte på detaljer. Regeringen kan enligt motionärerna inte låta EU och dess taxonomi stå i vägen för Sveriges skogsbruk och skogssektor. Motionärerna anser att regeringen bör agera samfällt med andra skogsländer i Nord- och Centraleuropa för att minska EU:s inflytande över skogspolitiken.

Behandling i utskottet

Utskottet har vid ett flertal tillfällen fått information om förordningen om återhämtning och resolution av centrala motparter, senast i juni 2020 av statssekreterare Ulf Holm. Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om förslaget i januari 2017. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget i februari 2017 och ansåg att det inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm om förslaget till ändringar i förordningen om referensvärden i september 2020. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget i september. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Information till utskottet om förordningen om gräsrotsfinansieringstjänster lämnades senast i juni 2020 av statssekreterare Ulf Holm. Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om förslaget i april 2018 och med statssekreterare Ulf Holm i februari 2019. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget i april 2018 och ansåg att det inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om kommissionens handlingsplan för det fortsatta arbetet med kapitalmarknadsunionen i november 2020.

Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen om marknader för kryptotillgångar och om att inrätta en pilotregim för marknadsinfrastruktur med distribuerad databasteknik i december 2020. Utskottet ansåg att inget av

² I skrivelsen redogörs för röstningsförfarandet i rådet i bilaga 3 om beslut i rådet där Sverige röstat nej eller lagt ned sin röst.

förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen. Förslaget om digital operativ motståndskraft i den finansiella sektorn subsidiaritetsprövades av utskottet i februari 2021. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade om förslagen med finansmarknadsminister Per Bolund i november 2020.

Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm i september 2020 om förslagen till åtgärder på värdepappersmarknaden för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin, dvs. ändringar i direktivet om marknader för finansiella instrument, prospektförordningen, förordningen om värdepapperisering och tillsynsförordningen. Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen i oktober 2020 och ansåg att de inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om förslaget till EU-gemensam taxonomi i juni 2018, med statssekreterare Ulf Holm vid två tillfällen i november 2019 och med finansmarknadsminister Per Bolund i december 2020. Information har lämnats vid ett flertal tillfällen, senast den 9 mars 2021 av finansmarknadsminister Åsa Lindhagen. Skriftlig information lämnades i april 2021. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget om en EU-gemensam taxonomi i juni 2018. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

EU:s budget

EU:s årsbudget

Skrivelsen

I december kunde en överenskommelse om årsbudgeten för 2021 nås som innebar en åtagandenivå på 164,2 miljarder euro och betalningar på 166,1 miljarder euro. Marginalerna till taken i den fleråriga budgetramen uppgår till 0,8 miljarder euro respektive 2,0 miljarder euro. Rådet och Europaparlamentet godkände överenskommelsen i december.

I oktober godkände rådet anslagsöverföring nr DEC 17/2020 inom årsbudgeten 2020. Sverige lade ned sin röst vid omröstningen. Enligt regeringen innebar den föreslagna anslagsöverföringen en återaktivering av medel från avslutade program vars rättsliga grund inte längre gäller. Medel från tidigare budgetramsperioder bör enligt regeringen förfalla och bedömningen blev att det inte fanns tillräckliga skäl som motiverade anslagsöverföringen.³

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om EU:s årsbudget för 2021 i juni och november 2020.

³ I skrivelsen redogörs för röstningsförfarandet i rådet i bilaga 3 om beslut i rådet där Sverige röstat nej eller lagt ned sin röst.

Europeiska unionens solidaritetsfond

Skrivelsen

I mars presenterade kommissionen ett förslag till ändring i förordningen om inrättandet av EU:s solidaritetsfond som innebär att fondens tillämpningsområde utvidgas så att det omfattar hot mot folkhälsan.

Skydd av EU:s finansiella intressen

Skrivelsen

Regeringen konstaterar att rådet i februari beslutade att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av 2018 års budget. Sverige valde att lägga ned sin röst vid omröstningen i rådet. Nivån på felaktiga betalningar och Europeiska revisionsrättens bedömning var i princip oförändrade jämfört med tidigare år och bedömningen blev att det inte fanns tillräckliga skäl för att rösta för att rekommendera att bevilja kommissionen ansvarsfrihet. Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av 2018 års budget.

Europeiska revisionsrättens årsrapport om budgetåret 2019 publicerades i november. Revisionsrätten lämnade en revisionsförklaring med avvikande mening när det gällde utgifterna. Revisionsrätten uppskattade att 2,7 procent av de underliggande transaktionerna inte hade skett i enlighet med gällande regelverk, vilket överstiger tröskelvärdet på 2 procent.

Behandling i utskottet

I oktober 2019 fick utskottet och EU-nämnden information från Europeiska revisionsrättens ledamot Eva Lindström om revisionsrättens årsrapport om genomförandet av EU:s budget för 2018. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger i februari 2020 om ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av 2018 års budget.

I november 2020 hade ledamöter från utskottet tillsammans med ledamöter från EU-nämnden ett möte med Europeiska revisionsrättens ledamot Eva Lindström om revisionsrättens årsrapport om genomförandet av EU:s budget för 2019. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger i februari 2021 om ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av 2019 års budget.

Kompletterande information

I februari beslutade rådet att rekommendera Europaparlamentet att bevilja ansvarsfrihet för kommissionen för 2019. Sverige lade ned sin röst.

Statistik

Skrivelsen

I juni beslutade Europaparlamentet och rådet om förordningen om gemenskapsstatistik över migration och internationellt skydd.

Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (Esgab) presenterade i januari sin 11:e årliga rapport om genomförandet av riktlinjerna för europeisk statistik. Det handlar dels om övervakning av nationella statistiska system, dels om användarnas delaktighet i arbetet i de nationella statistikmyndigheterna och andra nationella myndigheter. I november antog rådet slutsatser om EU-statistik.

Behandling i utskottet

I juni 2018 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets förordning om gemenskapsstatistik över migration och internationellt skydd. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet vill inledningsvis välkomna regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen 2020. Utskottet anser att skrivelsen är ett viktigt instrument för att följa verksamheten inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att året som gick präglades av pandemin. Såväl globalt som i EU och nationellt vidtogs kraftfulla åtgärder för att hindra spridningen av covid-19 och hantera de sociala och ekonomiska konsekvenserna av pandemin. Utvecklingen har tydliggjort vikten av ett väl fungerande EU-samarbete. Utskottet har vid överläggningar med regeringen ställt sig bakom linjen att EU:s ekonomiska åtgärder till följd av covid-19, inklusive för att stödja återhämtningen, bör vara temporära, välriktade, proportionerliga och budgetrestriktiva. Stöd bör så långt som möjligt bygga på existerande instrument och befintliga finansieringsformer och inte nya egna medel samt inriktas på de delar av EU som har störst behov. Det bör finnas gränser för hur mycket stöd enskilda medlemsstater kan få och medlemsstaternas risktagande bör begränsas. Åtgärderna bör vara miljömässigt och socialt hållbara samt förenliga med att driva på den gröna omställningen. En central del i återhämtningen bör vara att fullt ut återställa den inre marknaden.

Den svenska restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budgetpolitik är fast förankrad i riksdagen. Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, vilket innebär en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin. Regeringen har vid överläggningar i utskottet liksom vid samråd i EU-nämnden stämt av sina prioriteringar i

förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2021–2027. Riksdagen godkände rådets beslut om systemet för EU:s egna medel för perioden 2021 och framåt den 24 mars 2021 (prop. 2020/21:87, bet. 2020/21:FiU35, rskr. 2020/21:232). En viktig målsättning har varit att den svenska EU-avgiften ska hållas nere. Det är välkommet att Sverige enligt överenskommelsen även under nästa budgetperiod kommer att få reduktioner på avgiften. En rättvis fördelning av finansieringsbördan, i synnerhet i fråga om den stora skillnaden mellan medlemsstaternas nettobidrag till unionens budget samt avgiftsförändringar, är en central fråga för EU-budgetens legitimitet. Utan reduktionerna hade vissa medlemsstater, däribland Sverige, fått betala oproportionerligt höga brutto- och nettoavgifter till EU:s budget. På grund av reduktionernas storlek kommer den svenska avgiften till EU under perioden 2021–2027 att uppgå till en andel av BNI som ungefär motsvarar dagens.

Utskottet påminner om att det ansåg att kommissionens ursprungliga förslag till egna medel och det reviderade förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen. Enligt utskottets mening var bl.a. den föreslagna korgen med tre nya egna medel problematisk och alltför långtgående för att nå målen med förslaget. Utskottet konstaterar att överenskommelsen vid Europeiska rådets möte i juli 2020 innebär att ett av de tre föreslagna nya egna medlen införs, nämligen en intäktskomponent baserad på icke-återvunnet plastavfall. Utskottet påminner om regeringens bedömning i EU-nämnden i juli 2020 att denna komponent kommer att ha en positiv effekt på den svenska avgiften. Utskottet vill ånyo understryka att det är kritiskt mot införandet av nya egna medel. Liksom regeringen ansåg i EU-nämnden är utskottet emot överföring av beskattningsrätt till EU-nivå. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till utskottet när frågan om ytterligare nya egna medel aktualiseras. Utskottet anser därmed att utrikesutskottet bör avstyrka kommittémotionerna 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. yrkandena 2 och 17, 2020/21:3925 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 5 och 2020/21:3910 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 som behandlar frågor om EU:s budget och dess finansiering.

Utskottet stöder arbetet inom den europeiska planeringsterminen, och ser positivt på att den beaktar ekonomiska konsekvenser av covid-19-pandemin. Det är viktigt att EU:s medlemsländer för en ekonomisk politik med nationellt ägarskap för genomförande av strukturreformer, och den europeiska planeringsterminen stärker incitamenten för EU:s medlemsländer att föra en ansvarsfull finanspolitik. Enligt utskottet är det centralt att rådet och kommissionen i tillämpningen av regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken fullt ut respekterar de nationella parlamentens roll.

Som en liten öppen ekonomi är det för Sveriges del av stor betydelse att EU:s inre marknad utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Utskottet välkomnar det fortsatta arbetet med kapitalmarknadsunionen, med ett fullgott konsument- och investerarskydd och som inte äventyrar den finansiella stabiliteten.

Det är också betydelsefullt med finansiell stabilitet i EU:s omvärld, och det ligger i såväl Sveriges som EU:s intresse att även länder i unionens närområde utvecklar regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Mot bakgrund av det anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 16 om det makrofinansiella stödet till länder som inte är medlemmar i EU.

Utskottet överlade senast i december 2020 med finansmarknadsminister Per Bolund om den EU-gemensamma taxonomin, och utskottet informerades om den fortsatta processen senast i april 2021. Utskottet konstaterar att Sverige röstade nej till antagandet av förordningen om taxonomin med anledning av hanteringen av hållbart skogsbruk och det nationella självbestämmandet över skogsfrågor. Utskottet avser att även fortsättningsvis noga följa arbetet med taxonomin och förutsätter att regeringen även framöver återkommer till utskottet i frågan. Mot bakgrund av det anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 40 om taxonomin och EU:s inflytande över skogspolitiken.

Utskottet vill betona vikten av att frågor som har betydelse för hela EU ska diskuteras och beslutas av samtliga medlemsstater. När det gäller arbetet med att reformera EMU anser utskottet att det är bra att Sverige deltar i diskussionerna i inkluderande format. Utskottet vill här påminna om vikten av att länderna för en nationell ekonomisk politik med respekt för de finanspolitiska reglerna och att det finns ett nationellt ägarskap för genomförandet av strukturreformer. Utskottet välkomnar åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten i bankunionen. Det är dock viktigt att åtgärder som genomförs i syfte att stärka bankunionen tar hänsyn till konsekvenser för hela EU:s inre marknad och att utformningen möjliggör likvärdig behandling av de länder som inte har euron som valuta.

Utskottet anser med detta att utrikesutskottet bör avstyrka de här aktuella motionsyrkandena och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

Stockholm den 27 april 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP) och Magdalena Schröder (M).

Avvikande meningar

1. Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (M)

Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Magdalena Schröder (M) anför:

Under året som gått har EU-samarbetet satts på prov. Under pandemin, med en djup ekonomisk kris som följd, har frågor som vaccination och ekonomisk återhämtning stått i fokus för EU, samtidigt som långtidsbudgeten förhandlats fram.

Moderaterna är kritiska till utfallet av EU:s återhämtningsfond. För alla som i grunden är EU-vänner och ser EU-samarbetets värde för Sverige är resultatet av fonden djupt bekymmersam. Tendenserna, att EU är på väg mot ökad överstatlighet och med en tydligt växande aptit på att ta över allt mer beslutanderätt och mer ekonomiska resurser från medlemsstaterna, oroar.

Sveriges EU-medlemskap blir samtidigt inte bättre än den regering som företräder Sverige i EU-förhandlingar och möten på EU-nivå. Under den senaste period som Moderaterna ledde Sveriges regering hade Sverige en stark röst i EU och var respekterat bland andra medlemsländer. Man lyssnade på oss. Den moderatledda regeringen lyckades rentav förhandla fram sänkt EU-avgift för Sverige. Tyvärr har inte dagens socialdemokratiskt ledda regering lyckats särskilt väl med att flytta fram Sveriges positioner i EU. Snarare tvärtom.

När statsministern kallade till toppmöte i Göteborg för att lansera sin idé om en social pelare i EU var vi många som varnade för att detta skulle leda fel. Detta kunde användas av kommissionen för att lägga under sig nya politikområden som Sverige anser ska hanteras nationellt. Och så blev det – nu får regeringen slita för att stoppa EU-klåfingrighet på det sociala området och för att stoppa förslag om tvingande minimilöner som Sverige inte vill ha.

Taxonomin är också en fråga där den svenska regeringen borde handla mer resolut eftersom denna norm får stor betydelse när det gäller tillgången på riskkapital, riktlinjer för företags miljöcertifiering, regler för offentlig upphandling m.m. Det är därför av stor vikt för det svenska näringslivet och svenska jobb att utfallet av taxonomin inte missgynnar Sverige. Tyvärr ser vi redan nu hur både svensk vattenkraft och svenska biobränslen kraftigt skulle missgynnas om förslaget blir verklighet. Stora delar av svenskt skogsbruk riskerar också att betraktas som icke hållbart, liksom exempelvis vår kärnkraft, gruvindustri, stålproduktion och fordonsindustri. Det är helt uppenbart att detta förslag är ett allvarligt hot mot svenska företag, jobb och energiförsörjning. Regeringen har låtit detta fortgå alldeles för länge utan att sätta ned foten. Man har inte insett hotet mot Sverige och har inte tagit frågan på allvar utan har i alltför hög grad låtit tjänstemän sköta förhandlingarna för svensk räkning när andra länder skickat ministrar. Nu riskerar detta att sluta mycket illa för Sverige på grund av regeringens misslyckande.

Lika illa gick det med förhandlingarna om EU:s återhämtningspaket. Regeringen har under förhandlingarna haft ett starkt mandat från riksdagen att både driva en budgetrestriktiv linje och agera för att återhämtningspaketet bara ska ge lån och inte dela ut bidrag. Nu enades ändå EU:s stats- och regeringschefer om ett återhämtningspaket som omfattar 750 miljarder euro, där nära hälften ges i bidrag. Sverige är ett av de länder som per capita betalar allra mest till EU. Det gav regeringen ett starkt utgångsläge i förhandlingarna, som den inte tagit till vara. Regeringen har inte lyckats försvara de svenska skattebetalarnas intressen och har inte nått de mål som riksdagen uttalade inför förhandlingarna.

Det pågår hela tiden en samhällsdebatt om det svenska medlemskapet i EU. Det är rimligt och naturligt att svenska folket ständigt ifrågasätter nyttan av EU-medlemskapet och om vi får valuta för medlemsavgiften. Risker är dock stor att svenska folket i spåren av regeringens oengagerade och delvis oskickliga hantering av EU-frågorna får en onödigt mörk bild av EU-medlemskapet. EU-samarbetets viktiga plussidor riskerar att hamna i skymundan.

Sverige skulle exempelvis knappast själv kunna få lika bra handelsavtal med omvärlden som vi kan få när EU förhandlar för en stor och viktig union med 27 länder. Samma sak gäller utrikespolitiken – Sverige blir starkare tillsammans med andra. Även på områden som miljö, kampen mot brottslighet och migration behöver EU arbeta tillsammans. Moderaterna förstår vikten av att bygga samarbeten som slår vakt om de värden som vi delar med andra, såsom demokratin, marknadsekonomi, öppenheten och rättsstaten.

Sverige är en av 27 medlemmar i EU. Med detta följer att Sverige måste vara med och arbeta fram kompromisser. Men det finns mer att göra för den svenska regeringen när det kommer till att ta till vara svenska intressen. Moderaterna förväntar sig ett betydligt större engagemang och att regeringens ministrar själva engagerar sig i aktuella frågor betydligt tidigare i EU-processerna. I annat fall kommer Sverige att hamna i bakvatten i EU-frågorna.

Med detta anser vi att utrikesutskottet bör avstyrka de här aktuella motionsyrkandena och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

2. Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (SD)

Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD) anför:

Förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2021–2027 resulterade i en höjd EU-budget, höjd medlemsavgift och en omfattande återhämtningsfond som kommer att skuldsätta framtida generationer. Sverigedemokraterna arbetade för att budgeten skulle gå i motsatt riktning och att Sverige skulle verka för att få stå utanför återhämtningspaketet. I takt med att fler uppgifter har tillkommit för EU har kommissionen allt oftare diskuterat beskattning utöver medlemsavgifterna för att täcka finansieringen av de ökade kostnader som fler uppgifter medför. Ytterligare finansiering har gjorts genom kraftigt

ökad belåning och det planeras för flera europeiska skatter. Vi ser en risk att alla dessa kostnads- och skattehöjningar inom EU kan driva fram en flytt av företag till andra länder utanför EU. Vi är motståndare till utvecklingen mot allt mer skattefinansiering av EU och vill vända om i helt motsatt riktning.

Vi är kritiska till EU:s makrofinansiella stöd till länder som inte är medlemmar i EU, i synnerhet till länder som tydligt har visat sig inkapabla att hantera sina egna statliga finanser. Kommande utbetalningar till utomstående länder ska ställas in och medlen ska återföras till EU:s medlemsländer. Vi vill även framhålla vikten av att i framtiden låta enskilda medlemsländer bestämma om de är beredda att erbjuda lån och stöd till krisande ekonomier.

Kommissionens förslag till definitioner av hållbara investeringar genom taxonomin har mött massivt motstånd, inte minst från Sverige. Taxonomin bör ta sikte på övergripande resultat och inte på detaljer. Regeringen kan inte låta EU och dess taxonomi stå i vägen för Sveriges skogsbruk och skogssektor. Regeringen bör agera samfällt med andra skogsländer i Nord- och Centraleuropa för att minska EU:s inflytande över skogspolitiken.

Mot bakgrund av detta anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. yrkandena 2, 16, 17 och 40.

3. Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (C)

Emil Källström (C) anför:

Centerpartiet vill gemensamt i EU prioritera utmaningar som vi inte klarar som enskilda länder. Det handlar bl.a. om migration, miljö och klimat, forskning, säkerhet och om att utveckla den inre marknaden. Vissa av utmaningarna måste finansieras gemensamt, andra inte. Vid gemensam finansiering vill vi se en återhållsam EU-budget. Finansieringssystemet innebär att en ny intäktskomponent införs relaterat till platsförpackningsavfall som genereras i varje medlemsstat och som inte materialåtervinns. För Centerpartiet är det en central fråga i EU-samarbetet att medlemsstaterna har beskattningsrätten. När möjligheten till att införa egna medel utvidgas finns det risk för en glidning i den nationella suveräniteten för beskattning. Här måste regeringen agera tydligt för att förhindra ytterligare steg i denna riktning.

Mot bakgrund av detta anser jag att utrikesutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:3925 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 5.

4. Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Vänsterpartiet är starkt kritisk till den budget som antagits av EU, både vad gäller beslut om egna medel, återhämtningsfonden, jordbrukspolitiken, militariseringen m.m. Beslutet om återhämtningsfonden innebär bl.a. ett stort steg mot gemensam finanspolitik, som Sverige sagt nej till i en folkomröstning.

Vi menar också att en neddragning inom jordbrukspolitiken behöver ske och anser att ansvaret för den bör ligga på nationell nivå. Våra skattepengar ska gå till ökad jämlikhet och till att lösa miljö- och klimatutmaningarna. Vi motsätter oss ökad militarisering, räddningspaket till spekulationsglada banker och inhuman asylpolitik. Om medlemsstaterna får ett ökat ansvar för finansiering och genomförande inom ramen för EU:s budget kan de själva effektivisera, minska EU-byråkratin och samtidigt se till att stöden blir mer effektiva. Regeringen ska fortsätta att verka för en minskning av EU:s budget och börja driva på för en klimatomställning i stället för militarisering och gränsbevakning. Vänsterpartiet driver kraven på ekonomisk rättvisa för kvinnor. Vi vill att EU inför en feministisk budget som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader mellan könen avseende inkomst, levnadsvillkor m.m., och förbättrar kvinnors villkor. Vi anser att regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget.

Mot bakgrund av detta anser jag att utrikesutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2020/21:3910 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.